

Lietuvių ir latvių archeologų simpoziumas Adolfui Tautavičiui atminti

2007 m. spalio 4–6 d. Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto Archeologijos katedra organizavo tarptautinį lietuvių ir latvių archeologų simpoziumą iškiliam lietuvių archeologui habilituotam daktarui Adolfui Tautavičiui atminti. Adolfas Tautavičius (1925 09 09 – 2006 08 10), dirbdamas įvairiose Lietuvos mokslo institucijose, daug prisidėjo prie specialistų – archeologų – rengimo. 1951–1960 m. Vilniaus universitete jis skaitė Lietuvos archeologinių tyrinėjimų istorijos, archeologijos pagrindų kursus, įvairius Lietuvos ir baltų archeologijos specialiuosius kursus.

A. Tautavičius buvo daugelio disertacijų vadovas, oponentas, gynimo tarybų ir komitetų narys, monografijų bei straipsnių redaktorius, recenzentas, konsultantas. Daug pokario metų archeologų yra dėkingi A. Tautavičiui už nesavanaudišką pagalbą.

Gana platus buvo A. Tautavičiaus mokslinių interesų ratas. A. Tautavičius domėjosi įvairių laikotarpių Lietuvos geležies amžiaus paminklais, bet daugiausia – vidurinių geležies amžiumi (V–IX a. po Kr.). Jo darbuose daug dėmesio skirta baltų genčių etninei istorijai, viduramžių paminklų medžiagai. A. Tautavičius paruošė ir išleido Lietuvos archeologijos bibliografiją, kuri apima 1782–1998 m., buvo mūsų leidinio „Archaeologia Litwana“ redakcinės kolegijos narys, įvairių Archeologijos katedros leidinių recenzentas.

A. Tautavičiaus darbai buvo gerai žinomi ir cituojami užsienio šalių tyrinėtojų. Už nuopelnus baltų archeologijai A. Tautavičiui 1997 m. buvo suteiktas Latvijos mokslų akademijos garbės daktaro laipsnis.

Simpoziumo darbe dalyvavo Lietuvos ir Latvijos mokslo institucijų darbuotojai:

Latvijos universiteto Latvijos istorijos instituto, Latvijos nacionalinio istorijos muziejaus, Lietuvos istorijos instituto, Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto, Pilių tyrimo centro, Lietuvos etnokosmologijos muziejaus, Vilniaus universiteto Archeologijos katedros archeologai. Pranešimai skaityti vokiečių ir rusų kalbomis.

Spalio 5 d. posėdį, vykusį Vilniaus universiteto Centrinųjų rūmų Senato posėdžių salėje, atidarė Istorijos fakulteto dekanas prof. dr. Zenonas Butkus. Jis latviškai pasveikino svečius iš gretimos šalies, palinkėjo simpoziumo dalyviams sėkmingo darbo, vaisingo bendradarbiavimo.

Pranešimų tematika buvo įvairi, tačiau daugiausia dėmesio simpoziume buvo skirta tiems baltų archeologijos laikotarpiams, kuriuos tyrinėjo A. Tautavičius.

Įžanginiame pranešime doc. dr. Valdemaras Šimėnas apžvelgė A. Tautavičiaus indėlį į baltų genčių etninės istorijos tyrinėjimus, nurodydamas svarbiausius jo darbus, paskelbtus tiek Lietuvos, tiek Latvijos moksliniuose leidiniuose.

Mgr. Jānis Ciglis išryškino vadinamosios pilkapių kultūros (senasis geležies amžius) vaidmenį formuojantis latgalių plokštinių kapinynų teritorijai.

Prof. habil. dr. Mykolas Michelbertas supažindino simpoziumo dalyvius su 2006 m. Paprūdžių kapinyne (Kelmės r.) aptikto vyro kapo Nr. 24 tyrinėjimų medžiaga, kurioje gausu ginklų, 2 geriamieji ragai, unikali lankinė ilgakojė segė. Kapo chronologija – V a. antroji pusė–VI a. pradžia.

Dr. Arnis Rādiņš aptarė kai kuriuos vieno žinomiausių Latvijos archeologijos paminklų – Daugmalės piliakalnio (Rygos r.) tyrinėjimų rezultatus, atkreipdamas dėmesį į šio centro reikšmę tarpgentiniams mainams, prekybiniam ryšiams Dauguvos žemupyje.

Latvijos mokslų akademijos akademikas prof. habil. dr. Andris Caune savo pranešime susumavo archeologinius duomenis apie Rygą iki XIII a., t. y. iki vokiško miesto įsikūrimo. Pranešime aptartos senosios lybių ir sukuršėjusių lybių gyvenvietės dabartinio Rygos miesto teritorijoje, kai kuri laidojimo paminklų medžiaga.

Didelio susidomėjimo sulaukė habil. dr. Vytauto Urbanavičiaus filmas „Herbas ir ordinas“. Jame parodytas smiltainio blokas su pavaizduotais Vazų herbu ir Auk-

so Vilnos ordinu, rastas tyrinėjant Vilniaus Žemutinę pilį. Šį labai įdomų radinį filmavimo metu komentavo A. Tautavičius. Taigi simpoziumo dalyviai išgirdo gyvą balsą žmogaus, kuriam atminti ir buvo skirtas šis renginys.

Doc. dr. Albino Kuncevičiaus, mgr. Rimvydo Laužiko ir Dainos Stankevičiūtės pranešime aptarti Dubingių piliavietės (Molėtų r.) archeologiniai tyrinėjimai, daugiausia dėmesio skiriant bažnyčių vietų archeologiniams radiniams.

Dr. Ieva Ose aptarė panašius koklių puošimo motyvus Latvijoje ir Lietuvoje XVII a., nurodyma, kad šių motyvų ištakų reikėtų ieškoti Vakarų Europoje.

Mgr. Vitolds Muižnieks papasakojo apie Vakarų Latvijos XIV–XV a. degintinius kapus, t. y. apie kremacijos paprotį, išlikusį kai kuriose kuršių bendruomenėse po krikščionybės įvedimo.

Dr. Gintautas Zabiela kalbėjo apie piliakalnių tyrinėjimus Lietuvoje 1962–1987 m., nurodė šių tyrinėjimų svarbą ir pagrindines kryptis.

Mgr. Linas Tamulynas supažindino simpoziumo dalyvius su Felikso Jakobsono archyve (Latvijos nacionalinis istorijos muziejus) esančia medžiaga (daiktų piešiniai, nuotraukos ir kt.) iš buvusio Klaipėdos krašto. Archyvinė medžiaga svarbi tuo, kad kai kurie

joje užfiksuoti daiktai Antrojo pasaulinio karo metais iš muziejų dingę.

Diskusijose pasisakė A. Caune, V. Urbanavičius, M. Michelbertas, G. Zabiela.

Spalio 6 dieną simpoziumo dalyviams buvo surengta ekskursija po Žemaitiją. Aplankyti Bilionių (Šilalės r.) piliakalnis, Medvėgalio (Šilalės r.) archeologinių paminklų kompleksas, Varnių katedra.

Šiame „Archaeologia Lituana“ tome spausdinami straipsniai, paruošti simpoziumo pranešimų pagrindu, taip pat kai kurie kiti straipsniai ir publikacijos.

Mūsų leidinio struktūra liko nepakitusi. Kaip ir ankstesniuose tomuose, yra recenzijų, apžvalgų, supažindinama su Archeologijos katedros moksliniu gyvenimu. Deja, liko ir skyrius „In memoriam“, kuriame pagerbiame išėjusius Anapilin senesnės kartos baltų archeologijos tyrinėtojus.

Redaktorių kolegijos vardu nuoširdžiai dėkoju visiems simpoziumo dalyviams, įteikusiems straipsnius mūsų leidiniui. Manychiau, kad jie bus įdomūs visiems baltų archeologijos tyrinėtojams, suteiks papildomos medžiagos apie naujausių tyrinėjimų rezultatus.

Mykolas Michelbertas
Vilnius, 2008 m. balandis